

VYHODNOCENÍ PŘÍČIN ÚBYTKŮ VOLNĚ ŽIJÍCÍCH ŽIVOČICHŮ V KRAJINĚ

Všichni volně žijící živočichové reagují na veškeré změny v ekosystému jako na celek. Velmi citelně zasahují nejen do vlastního chovu, ale především do životního prostředí volně žijících živočichů zásahy, které jsou způsobeny lidskou činností. Při úmyslně zaviněných škodách se dá hovořit především o pytláctví nebo otravách. Neúmyslně zaviněné zásahy jsou způsobovány především: hospodářskou činností - prováděním prací při lesním a zemědělském hospodaření, průmyslu. Samostatnou kapitolou je automobilová a železniční doprava.

Automobilová doprava

Výrazným aspektem ovlivňujícím přirozenou populaci volně žijících druhů zvěře je silniční motorová doprava.

V rámci celé ČR převažují silnice 3. a 2. třídy (61 respektive 25 %), dálnice a rychlostní komunikace tvoří cca 6 %. V roce 2005 bylo Policií ČR zaznamenáno 199 262 dopravních nehod, z nichž na 7 501 nehodě se podílela lesní zvěř tj. 3,8 %. Právě tyto statistické ukazatele ukazují že v řadě honiteb, které protínají rychlostní komunikace, silnice I. třídy nebo nově otevřené úseky dálnic, vznikají výrazné ztráty na zvěři, ale i na ostatních volně žijících živočiších.

Jen za období od 12.3. do 20.3. 2005, byly na 15 km úseku silnice III. třídy Kroměříž – Morkovice, která prochází středem zkoumané lokality západního Kroměřížska napočítáni 4 přejetí zajíci a 2 ks bažantí zvěře. Na úseku nově otevřené dálnice Vyškov – Vrchoslavice (17,5 km) nacházející se u severozápadní hranice lokality, byly za první měsíc jejího provozu (25. 10 2005 – 30. 11. 2005) řidiči nahlášeny 3 srážky se srnčí zvěří. Ovšem v blízkosti dálnice a na ní samotné mi bylo uživateli honiteb nahlášeno dalších cca 10 ks srnčí zvěře a 150 ks přejeté zaječí zvěře. Přitom byla evidována jen zvěř, která zůstala ležet přímo na vozovce nebo v nejbližším okolí a kterou nestihli řidiči odvézt.

Z vegetačního hlediska dochází ke střetu s drobnou zvěří nejčastěji brzo na jaře, kdy v jejich okolí vlivem teplotní inverze raší nejdříve rostlinný pokryv a dále v létě, kdy

v bezprostředním okolí silnic dozrávají semena a plody planých druhů rostlin, bylin či keřů. Z klimatického hlediska dochází nejčastěji ke střetům v období po deštích či bouře, kdy především bažantí slepice vodí kuřátka na otevřené plochy, aby rychleji oschla. V zimním období tmavý asfaltový podklad na rozdíl od okolního prostředí přitahuje víc sluneční paprsky a jeho povrch vyřazuje víc tepla než okolní prostředí a zvěř se k němu chodí vyhřívat.

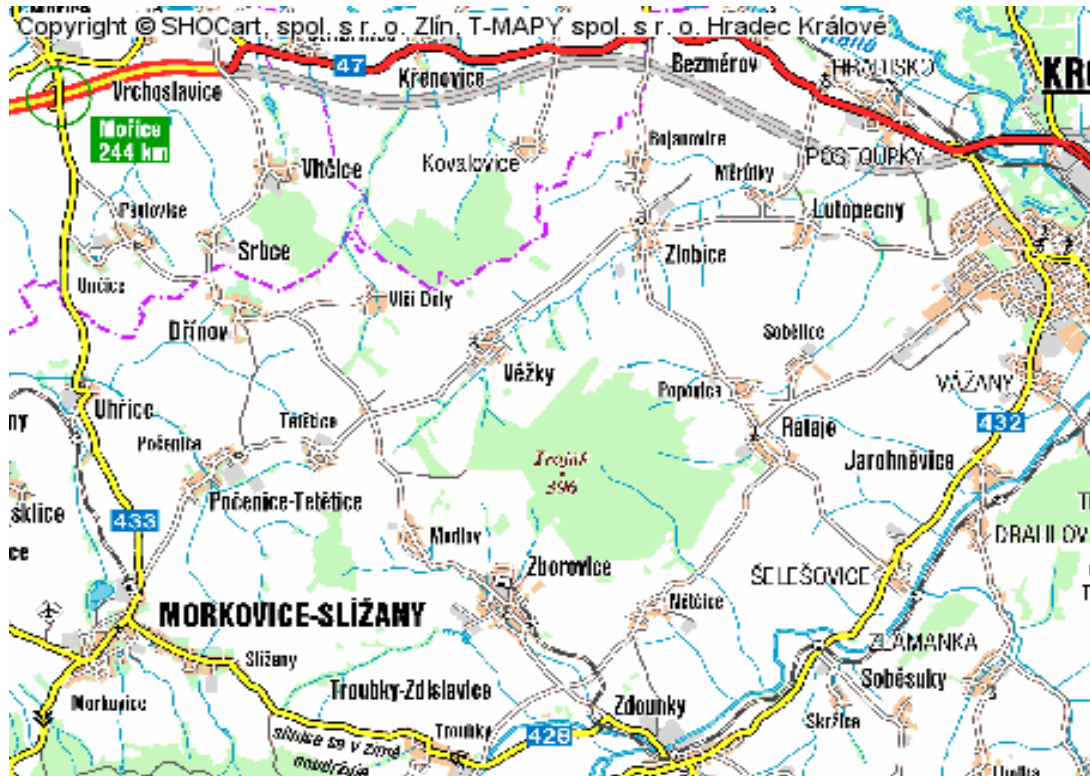
U spárkaté zvěře nastávaly v šetřeném regionu nejčastější kontakty se srnčí zvěří a to na přelomu července a srpna (45 %) a v období října – listopadu (25 %). V prvním období nastává u srnčí zvěře říje tzn. dochází ke zvýšenému pohybu zvěře, zejména při vzájemném pronásledování srny srncem. V říjnu dochází k intenzivnímu pastvení zvěře před zimním obdobím a tudíž opět ke zvýšené migraci srnčí zvěře zejména do neskližených porostů kukuřic, či na plochy oseté atraktivní plodinou řepka, vojtěška. Bohužel často vlivem zarostlých a neudržovaných naspů a příkop kolem cest je přebíhající zvěř zahlédnuta řidičem až na poslední chvíli a většinou již nelze střetu se zvěří zabránit. U mufloní zvěře byl zatím zaznamenány za posledních 5 let pouze dva střety s vozidlem (beran a muflonče).

S dravců se nejčastější obětí stává káně lesní, která se živí přejetými volně žijícími živočichy a tudíž je i při jejich konzumaci nejvíce ohrožena.

Vliv železniční dopravy na početní stavy volně žijících živočichů je na lokalitě minimální vzhledem k tomu, že přes lokalitu projíždí jen jeden železniční spoj. Za rok 2004 byla podle uživatelů honiteb hlášena 7x srážka vlaku se srnčí zvěří a dále byli nalezeni: 3 zajáci, 1 kuna skalní, 1 sova pálená.

Škodám na zvěři se dá zabránit, či je alespoň omezit použitím odrazových zradidel kolem frekventovaných komunikací, která odráží do porostů světelné záblesky z projíždějících vozidel. V zimním období se nejvhodnější odváděcí krmení v porostech cca 100 m od komunikace, případně po dohodě s vlastníkem nebo nájemcem zemědělských pozemků je vhodné provádět odkryv ozimů zapadlých sněhem kolem lesních porostů.

Mapa č.1: Silniční síť v šetřeném regionu

	dálnice s poplatkem; exit
	silnice 1. třídy s číslem
	silnice 2. třídy významné
	silnice 2. třídy s číslem
	ostatní silnice

Zemědělská mechanizace

Největší ztráty nejen na zvěři nastávají při sklizni píce. Při sklizni zemědělských plodin nedochází pouze k ničení hnízd a všech vývojových stádií na zemi hnízdicích druhů ptáků, ale především ke zranění či usmrcení mláďat či dospělých jedinců. V současné době jsou sklizně pícnin prováděny pomocí vysokorychlostní mechanizace se šířkou záběru až 9 m, většinou bez použití účinných plašičů zvěře (§ 10 zákona o myslivosti č. 449/2001) čímž výrazně klesá šance na záchranu především mladé zvěře (srnčat, mladých zajíců a hnízd pernaté zvěře).

Na konci května, při monitoringu sklizně píce na výměře 46 ha, kde byla provedena první sklizeň pícnin, pomocí žací mechanizace o šířce záběru 6 metrů typ: KUHN FC 353 RGC a KUHN FC 313 RF lift kontrol, jezdová rychlost 25 km/hod (**viz. foto příloha**), byly pomocí loveckých psů nalezeni tyto posečení živočichové: 12 mladých zajíců, 1 srna, 4 srnčata, 4 ježci, 2 vysečená bažantí hnízda. Během opakované seče na počátku července byli nalezeni tyto živočichové: 8 mladých zajíců, 1 srnec, 2 srnčata, 3 ježky, 1 vysečené bažantí hnízdo. Rozdíl mezi oběma sklizněmi lze vysvětlit tím, že část mladé zvěře byla již vyspělejší a tudíž se jí podařilo utéct a hlavně byla v období těsně před sklizní vyrušována pomocí loveckých psů. Taková ztráta především mladé zvěře může znamenat ztrátu celého přírůstku a to především u srnčí a zaječí zvěře v dané části honitby. Naproti tomu při seči prováděné v prvním květnovém týdnu 2006 byly na stejné ploše nalezeny jen 3 posečená zajíčata. To si lze vysvětlit tím, že v tuto dobu nebyla ještě nakladena letošní srnčata a tudíž dospělá srnčí zvěř byla pomocí loveckých psů vytlačena z ohrožené krytiny, aniž by na ní byly zaznamenány ztráty.

V případě, že jsou pícniny pěstovány na významnější části výměry honitby nebo v místech intenzivního hnízdění bažantů a koroptví, mohou ztráty především na mladé zvěře znamenat ztrátu celého tohoročního přírůstku a to především u srnčí a zaječí zvěře v dané části honitby.

Chemizace v zemědělství

Účinky chemických látek používaných v zemědělství a lesnictví se mohou na zvěři projevit buď přímo nebo nepřímo. V prvním případě dochází ke styku pesticidní látky s organismem, látka proniká do organismu buď dýchacími cestami, zažívacím ústrojím (spásání ošetřené kultury, čištění povrchu vlastního těla) nebo se vstřebávají pokožkou. Nepřímý účinek se projevuje např. vyhubením určité složky potravy (plevelné druhy, drobní hlodavci) či pouhým zneklidňováním především hnízdící zvěře jezdem mechanizace. Při terénním šetření bylo zjištěno, že čím postupujeme dále od ekotonového prostředí směrem do středu obhospodařovaného pozemku, tím se počet bylinných druhů redukoval. Zjištěný výsledek koresponduje se šetřením Zabloudila (1986). Jenž uvádí, že za období 1962 – 1982 došlo ke značnému snížení četnosti rostlinných druhů a živočišné

složky, jakožto dvou nejdůležitějších faktorů pro zdárný rozvoj stanovištních druhů drobné zvěře.

Vedlejší účinky pesticidů, které se projevují vysokým zastoupením těžkých kovů nejsou zanedbatelné. Při sledování biologických účinků pesticidů na zaječí zvěř bylo zjištěno: snížení živé hmotnosti, změny v koncentraci sledovaných parametrů v krvi, obsah reziduí v parenchymatických orgánech s následnými patomorfologickými změnami (Črep, Švický, 1993).

Nárůst spotřeby průmyslových hnojiv v ČR na 1 ha zem. půdy (kg čistých živin) vyjadřuje tab. č. 1 a graf č. 1, pro porovnání nabízím i tab. č. 2 vyjadřující výši odlovu vybraných druhů drobné zvěře v ČR.

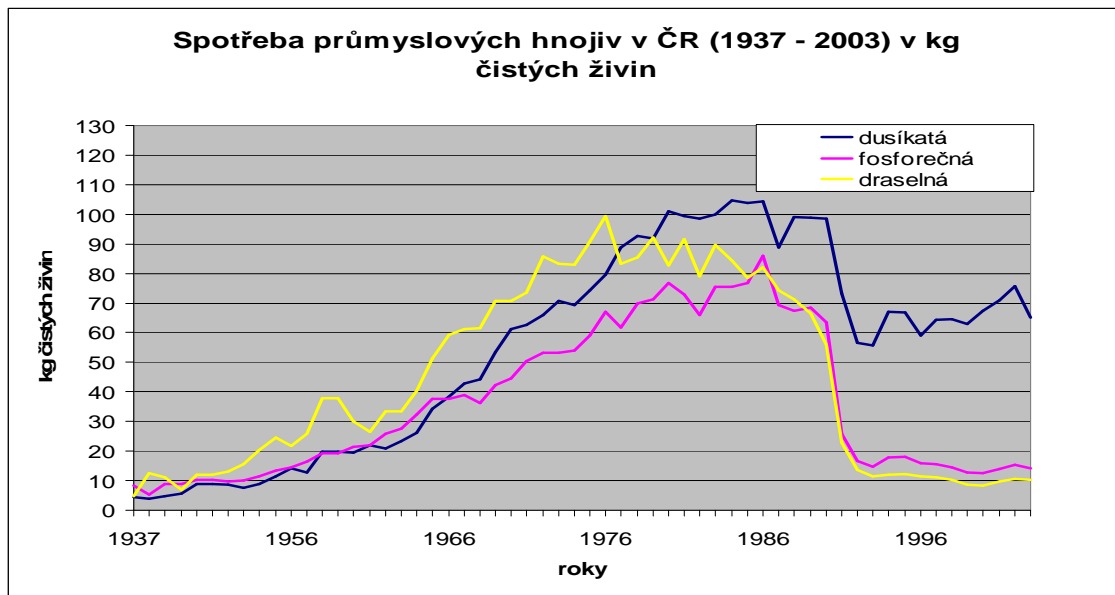
Z tabulek lze vyčíst postupný nárůst spotřeby průmyslových hnojiv až na rekordní hodnotu 272,6 kg čistých živin z roku 1986. Po roce 1986 následuje postupný pokles až na hodnotu 89,7 kg za rok (2003). Skutečnost poklesu spotřeby průmyslových hnojiv nelze obecně vztahovat na všechny lokality, jak dokazuje tab. č. 3. a graf č. 2. Spotřeba hnojiv v záleží především na ekonomické situaci daného hospodařícího subjektu (viz tab. č. 1 3, 4 a graf č. 1 a 2), která se může velmi odlišovat od republikového průměru. V současné době sice převažuje aplikace dusíkatých hnojiv, která jsou z velké části spotřebována rostlinami a část je jich vyplavena, ale i tak dochází k intoxikaci prostředí. U fosforečných a draselných hnojiv došlo za posledních 15 let až k sedminásobnému poklesu spotřeby.

U drobné zvěře viz tab. 2 a 5 lze od 80-tých let minulého století zaznamenat korespondující neustálý pokles početních stavů zvěře s nárůstem aplikace umělých hnojiv. Pouze u bažanta obecného se tento vliv nedal prokázat vzhledem ke zkreslení údajů vlivem lovu uměle vypouštěné zvěře v bažantnicích ale i ve volných honitbách. Průměrné hodnoty lovu bažantí populace se v rámci celé ČR stále pohybují kolem 500 tis. kusů za rok.

Tab. č. 1. Spotřeba průmyslových hnojiv v ČR na 1 ha zem. půdy (kg čistých živin)

Hnojiva	1937	1947	1957	1967	1977	1986	1987	1997	2003
dusíkatá	4,4	3,8	12,8	42,9	88,7	104,5	88,7	64,4	65,2
fosforečná	8,4	5,2	16,4	39,1	61,7	85,9	69,2	15,7	14,1
draselná	4,7	12,6	25,8	61,3	83,3	82,2	74,2	11,2	10,4
Celkem	17,5	21,6	55,0	143,3	233,7	272,6	232,1	91,3	89,7

Graf č. 1. Spotřeba průmyslových hnojiv v ČR (1937 – 2003) v kg čistých živin

Tab. č. 2 Odlov vybraných druhů zvěře v ČR (v ks)

rok	1937	1946	1957	1967	1977	1987	1997	2004
zajíc	907953	49674	535081	895719	727792	117477	35691	65648
koroptev	1296454	722096	188002	21041	6195	0	20	0
bažant	214827	113336	248761	739027	921818	539832	400329	599010

Tab. č. 3 Spotřeba průmyslových hnojiv v šetřeném regionu na 1 ha zem. půdy (kg čistých živin)

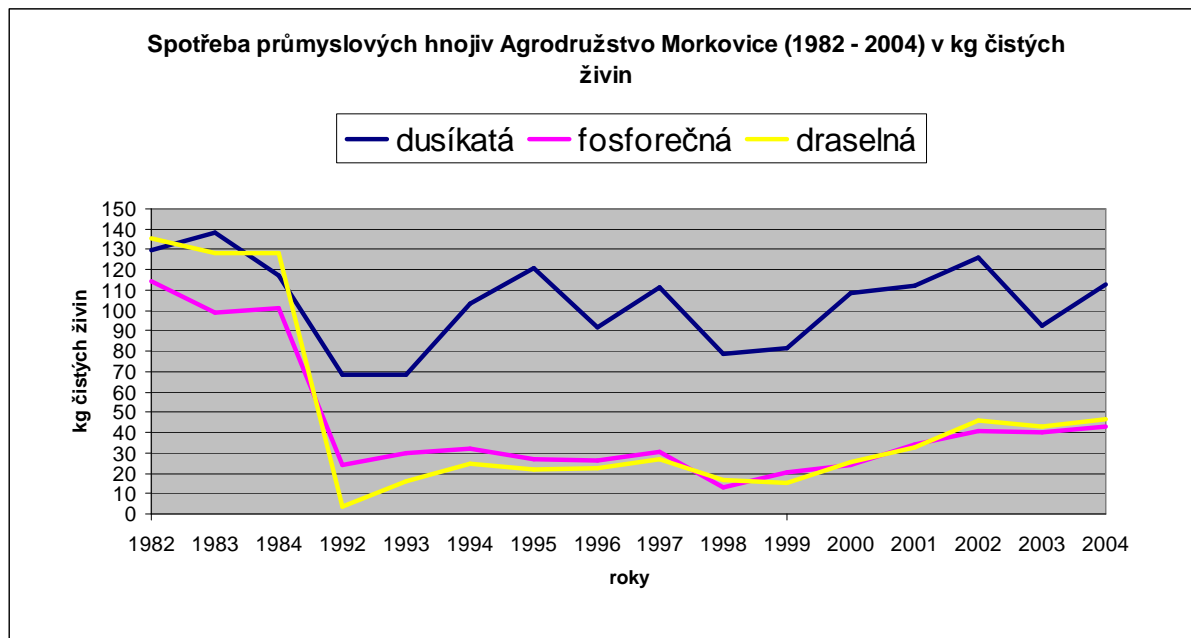
Hnojiva	1982	1992	1993	1997	1998	2002	2003	2004
dusíkatá	129,90	68,20	68,13	111,44	78,81	125,98	92,36	113,02
fosforečná	114,30	24,31	30,08	30,55	13,37	40,92	40,18	42,72
draselná	135,70	3,50	15,93	26,93	16,86	45,56	42,86	46,36
celkem	379,90	96,01	114,14	168,92	109,04	212,46	175,40	202,10

Tab. č. 4 Spotřeba hnojiv v k.ú. Věžky na 1 ha zem. Půdy za rok 1958 (obecní kronika obce Věžky)

Hnojivo	množství v tunách	kg/ha
fosforečná	68,1	1,84
draselná	49,2	1,33

dusíkatá	55,2	1,49
chlévká mrva	2070,0	55,81
močůvka	8590,0 hl	23,16

Graf č. 2 Spotřeba průmyslových hnojiv v v šetřeném regionu (1982 – 2004) v kilogramech čistých živin

Tab. č. 5 Přepočtený odlov vybraných druhů zvěře na zkoumané ploše

rok	1982	1992	1993	1997	1998	2002	2003	2004
zajíc	2279	1013	882	231	604	584	148	251
bažant	2705	1154	1156	402	735	660	397	468
srnčí	153	217	312	231	196	256	271	282

Na základě statistického šetření závislosti spotřeby průmyslových hnojiv a odlovu zajíce polního byla prokázán lineární závislost mezi poklesem lovu zajíce polního a růstem spotřeby průmyslových hnojiv v ČR. Obecně se tedy dá říci, že s každým kg průmyslového hnojiva došlo v populaci zajíce polního v celostátním měřítku k poklesu až o 229 ks. U koroptyve polní byla na základě statistického šetření prokázána lineární závislost mezi poklesem lovu koroptyve polní a růstem spotřeby průmyslových hnojiv v ČR. Obecně se tedy dá říci, že s každým kg průmyslového hnojiva došlo v populaci koroptyve polní v celostátním měřítku k poklesu až o 1 512 ks.

11.4 Abiotické faktory

Dle zápisů kronik byla největší pohromou pro zvěř zimy v letech 1928/29, 1939/40, 1947. Průměrná sněhová pokrývka byla 50 – 60 cm a závěje byly místy až 4 vysoké. Během února 1929 klesala rtuť teploměru na hodnotu -35 °C. Velké množství ptactva a zvěře hynulo mrazy a hladem.“ Obdobná zima byla i v roce 1947 v lednu a únoru byly teploty téměř stále mezi - 10 až - 20 °C a sněhová pokrývka opět vytvářela až několikametrové závěje. Obleva začala až po 18. březnu 1947 a vlivem náhlých následujících záplav došlo k úhynu drobné zvěře.

Výrazný vliv na volně žijící živočichy měly i dvě poslední zimy. Zima 2004/05 která se vymykala z normálu svou sněhovou pokrývkou, která napadla v šetřeném regionu 12. ledna a místy vydržela až do poloviny dubna. V některých honitbách musely být prohrnovány polní a lesní cesty vedoucí ke krmelcům a zvěř byla intenzivně přikrmována až do konce dubna, aby se předešlo působení škod především na lesních porostech a ozimech. I přes tato opatření uhynulo v tomto období velké množství především srnčí zvěře.

Podobně probíhala i zima 2005/2006. během jejího průběhu byly největší ztráty na srnčí zvěři zaznamenány na přelomu února a března. Z nalezené uhynulé srnčí zvěře hynula především samičí zvěř (srny) i v dobré tělesné kondici a bez ohledu na stáří, mladá zvěř (srnčata) tvořila asi 85 % celkového úhynu, samčí zvěř (srnci) tvořily 15 % úhynu veškeré srnčí zvěře. Několik kusů především srnčat bylo nalezeno i přímo v krmných zařízeních či jejich nejbližším okolí. Drobná zvěř nebyla téměř nalézána, jelikož ji po úhynu vzhledem k její malé velikosti predátoři stíhali rychle zkonzumovat. Důsledek letošní zimy se v řadě mysliveckých sdružení projevil i na výši plánovaného lovu v letošní sezoně, u mnoha uživatelů honiteb došlo až k 50 % snížení výše odstřelu vzhledem k výrazným úhynům v zimním období.

Choroby zvěře

Zvěř drobná srstnatá (králík, zajíc)

Populaci králíka divokého téměř na celém území bývalého okresu Kroměříž vyhubila v 90-tých letech minulého století myxomatóza a králičí mor. Dnes se již v oblasti nacházejí jen zbytkové „ostrovní“ populace divokých králíků, jejichž početnost se i přes snahu některých uživatelů honiteb nedaří stabilizovat či zvýšit.

Další z významných chorob je jaterní či střevní forma kokcidiózy jež decimovala především králíčí populaci. Tyto nemoci jsou jednou z příčin úbytku hlavně u králíčí zvěře v oblasti.

U zaječí zvěře působí v posledních deseti letech velké problémy tularémie a brucelóza. Obě nemoci jsou lehce přenosné mezi všemi hlodavci, ale i na člověka. Vzhledem ke každoročním nálezům uhynulých zajíců s pozitivním výsledkem na tularémii či brucelózu je každoročně v několika honitbách okresu vyhlášováno ohnisko nebo ochranná pásma nákazy jedné či druhé nemoci, jež upravuje zacházení s ulovenou či uhynulou především zaječí zvěří. V roce 2005 došlo na Kroměřížsku např. k zrušení ohniska brucelózy, ale téměř ihned bylo vyhlášeno ohnisko tularémie.

Dá se říci, že tyto nemoci jsou jednou z příčin úbytku především zaječí zvěře v oblasti.

Častou příčinou úmrtí králíků a zajíců v honitbách jsou neinfekční orgánová onemocnění (změny v trávicím traktu). Při nich jsou nacházeni uhynulí zajíci a králíci v dobrém výživném stavu bez zjevné příčiny úhynu. Tyto případy se nejčastěji objevují v jarním a podzimním období těsně před hony.

Spárkatá zvěř

Mimo ojedinělé případy úhynu jednotlivých kusů spárkaté zvěře se v oblasti nevyskytly po delší časové období žádné významné nemoci. Zdravotní stav spárkaté zvěře je pravidelně monitorován a v případě úhynu je většinou dodáván jednotlivými uživateli honiteb k laboratornímu vyšetření. V devadesátých letech byly v okrese Kroměříž u černé zvěře, která migrovala do šetřeného regionu soustavou biokoridorů a souvislými řepkovými a kukuřičnými lány z oblasti Chřibů, několikrát vyhlášeny ohniska výskytu klasického moru prasat. V současné době se tato nemoc na Kroměřížsku znovu objevila u uhynulého selete černé zvěře.

I přes pravidelné odčervování patří vnitřní parazité mezi hlavní příčinu úhynu či sanitárního odstřelu u spárkaté zvěře, dále to jsou zánětlivé procesy v trávicím traktu či vnější poranění nejčastěji vlivem nesprávně provedeného odlovu (postřelení) či střetu z automobilem. Z vnitřních cizopasníků působí, největší problémy nosohltanová a podkožní střečkovitost způsobená larvami střečků (*Hypoderma* spp.). V současné době je spárkatá zvěř ve všech honitbách okresu Kroměříž každoročně odčervována přípravky Cermix premix ad usum vet (účinný proti oblé červům zažívadla a plíce, proti podkožní a nosohltanové střečkovitosti a proti ektoparazitům). a Rafendazol premix ad usum vet.

(účinný proti motoličnatosti a nosohltanové střechkovitosti, působí rovněž proti oblým červům zažívacího traktu a plic). Přípravky se podávají zvířeti v zimním období v jadrném krmivu v poměru 1 : 9 ve dvou po sobě následujících aplikacích.

Malé šelmy

Především u malých šelem byla nejčastější chorobou vzteklina u níž se v současné době nakažová situace vyvíjí velmi dobře. Poslední zaznamenaný případ výskytu vztekliny na Kroměřížsku byl v roce 1999 (Rajnochovice). Od roku 1993 je pomocí orální vakcinace proti vzteklině ošetřeno celé území. Významněji se začíná projevovat nástup prašiviny u kun a lišek.

Predační tlak

Ke každému životnímu prostředí zvířete patří přirozené zastoupení šelem a dravců.

Drobná zvířata má v oblasti dostatečnou paletu přirozených nepřátel z kategorie malých šelem a dravců. Mezi největší skupinu patří zástupci čeledi lasicovitých šelem a to především: kuna skalní (*Martes martes L.*), kuna lesní (*Martes foina L.*), tchoř tmavý (*Putorius putorius L.*), lasice hranostaj (*Musela erminea L.*), lasice kolčava (*Musela nivalis L.*), a jezevec lesní (*Meles meles L.*). Dále se mezi predátory řadí skupina psovitých šelem a to: liška obecná (*Vulpes vulpes L.*) a v poslední době se rozšiřující psík mývalovitý (*Nyctereutes procyonoides*) a z čeledi medvídkovitých: mýval severní (*Procyon lotor*).

Velké nebezpečí především pro drobnou zvířata a mláďata spárkaté představují toulaví psi a kočky, jež se především v nočních hodinách toulají otevřenou krajinou (honitbami).

Na zkoumané lokalitě bylo v roce 1980 dle získaných hlášení uživateli honiteb uloveno 91 toulavých psů a 591 toulavých koček, v roce 2000 to bylo, ale již jen 18 toulavých psů a 102 toulavých koček. K poklesu došlo zřejmě vlivem zákonných úprav a zlepšení morálky především majitelů psů.

Z pernatých dravců jsou v oblasti zastoupeni: jestřáb lesní (*Accipiter gentilis L.*), krahujec obecný (*Accipiter nisus*), výr velký (*Bubo bubo L.*). Dále se vyskytují: krkavec velký (*Corvus corax*), moták pochop (*Circus aeruginosus L.*, který loví především mladé jedince v kolejevých řádcích po chemickém ošetření zemědělských plodin (obilnin).

Vážnější škody v bažantnicích, ale i chovatelům domácích holubů může způsobovat jestřáb lesní (*Accipiter gentilis L.*).

Káně lesní (*Buteo buteo*) se spíše přizívuje na uhynulé či poraněné zvěři, i když byly pozorovány její útoky především na mladou zvěř na otevřených plochách vzcházejících obilnin a čerstvě sklizených pícečinách.

Podle nálezů zničených snůšek a vizuálního pozorování výrazně ovlivňují početnost drobné zvěře zástupci z čeledi krkavcovitých: krkavec velký (*Corvus corax*) vrána obecná (*Corvus corone*), straka obecná (*Pica pica*), sojka obecná (*Garrulus glandarius*).

Z přirozených predátorů spárkaté zvěře v dané oblasti, kteří působí především predačním tlakem na mladou zvěř či zvěř nemocnou nebo jinak poraněnou, lze jmenovat: toulavé psy dále lišku obecnou (*Vulpes vulpes L.*), jezevce lesního (*Meles meles L.*). Osobně jsem byl svědkem úspěšného útoku kuny skalní (*Martes martes*) na ročního srnce, jenž byl ovšem silně napaden nosohltanovými střechy a trpěl zánětlivým procesem na vnitřních zažívacích orgánech.

Z dravců mohou v malé míře na spárkatou zvěř negativně působit: výr velký (*Bubo bubo L.*) a jestřáb lesní (*Accipiter gentilis L.*) u něhož mi bylo popsáno úspěšné ulovení nemocného srnčete pomocí jestřába používaného v sokolnictví (fotografie a ústní podání Tomešek, 2005).

Při dlouhodobém sledování průběhu hnízdění u výra velkého (*Bubo bubo L*) v oblasti Zborovského lesa za období 2000 – 2006 byli ve zbytcích potravy předkládané rodiči mládřatům nalézání především ulovení ježci západní (*Erinaceus europaeus*) a drobní hlodavci z nichž dominoval potkan (*Rattus norvegicus*). Z drobní zvěře byl několikrát nalezen zajíc evropský (*Lepus europaeus*) a kohout bažanta obecného (*Phasianus colchicus*), oba tyto druhy zvěře, ale tvořily u pozorovaného hnízda zlomek z celkové kořisti cca 5 %. Další významnější složkou potravy byli krkavcovití ptáci (sojka, straka, krkavec) a sovy (kalous ušatý, puštík obecný). Několikrát byla nalezena kočka domácí a v jednom případě i zbytky z kuny sklaní.

Pytláctví

V oblasti se podle zápisů kronik nejvíce pytláčilo v období války a těsně po válce. Pak bylo pytláctví vymýceno nebo nebylo ve zvýšené míře zjištěno až do devadesátých let, kdy se v jednotlivých honitbách začaly objevovat pozůstatky po pytlácké činnosti.

V poslední době se podařilo odhalit několik pytláků a zahájit soudní řízení. Bohužel toto protiprávní jednání nabylo svého vrcholu na podzim 2004 a v zimě 2005, kdy byly v honitbě Věžky – Zlobice nalezeny kadavery neoprávněně ulovených 8 ks srnčí zvěře - srn (Novák, 2005). Bohužel v podzimním období roku 2005 bylo nalezeno dalších 5 ks upytlačené srnčí zvěře (1 srnec, 4 srny), ale pytlák nebyl dodnes odhalen.

Podle ustanovení § 36 zákona o myslivosti a ust. § 1 vyhlášky Mze č. 491/2002 Sb. je lov zvěře plánován a tudíž uživatel honitby musí o nelegálně ulovenou zvěř snížit lov tohoto druhu zvěře. Z toho vyplývá nebezpečí, pokud se bude situace vyvíjet dál stejným směrem a kadavery zvěře nebudou v honitbě nacházeny (tudíž evidovány v mysliveckém výkaznictví) může dojít k nežádoucímu snižování početnosti daného druhu zvěře až pod hranici minimálních stavů. Ovšem dle zákona č. 449/2001 je držitel honitby a v případě jejího pronájmu nájemce honitby (uživatel honitby) povinen zajišťovat v honitbě chov zvěře v rozmezí mezi minimálním a normovaným stavem zvěře, které jsou určeny v rozhodnutí orgánu státní správy myslivosti o uznání honitby. A to součtem legálního a ilegálního lovu v daném mysliveckém období, pro které jsou již uznány plány chovu a lovu.

Samostatnou kapitolu tvoří tzv. „automobilové pytláctví“, při němž řidič při střetu se zvěří, pokud mu nebyla způsobena škoda na vozidle, sraženou zvěř sám odváží a zpracovává, čímž se dopouští trestného činu pytláctví. Bohužel tuto statistiku nelze z objektivních důvodů číselně vyjádřit.

Vliv rekreace a turistiky

V posledních letech s růstem ekonomiky a ochotou lidí utrácet stále více peněz do oblasti turistiky (rok 2001 – 53 493 mil. Kč, rok 2003 – 66 516 mil. Kč) se turistika a sní spojené služby stávají nedílnou součástí nejen zemědělského a lesního hospodářství, ale i vlastní myslivosti (ČSÚ, 2005). Největší turistický tlak nastává v období letních školních prázdnin, v období růstu hub a borůvek dále s nástupem lyžařské sezony. Samozřejmě, že návštěvnost lesa je i mimo tato období, ale nedosahuje takových hodnot jak ve výše uvedených případech. Tato činnost výrazně ovlivňuje přirozené pastevní cykly zvěře, narušuje její denní a noční rytmus a projevuje se nepříznivě především v době rozmnožování (Čížek, 1994) a to hlavně sběrem „opuštěných mlád'at“, případně rušením zvěře neoprávněným sběrem shozů.

Velkým problémem je nekázeň turistů, kteří nedodržují turistické značené cesty a především v období kladení mláďat a zimním období nouze ruší zvěř. Ta je zvýšeným pohybem nucena vydávat energii, kterou si kompenzuje zvýšeným příjmem potravy, což může mít za následek nárůst škod na pěstovaných kulturách. Ikdýž může orgán státní správy lesů zakázat nebo omezit vstup do lesů (honitby), na základě lesního zákona a to až na 3 měsíce není tohoto práva uživateli honiteb využíváno.

Průměrná denní návštěvnost dvou sledovaných lesních komplexů v území se odvíjí od ročního období a klimatických vlivů. Největší denní návštěvnost je vykazována v období státních svátků (Velikonoce, vánoce) a školní prázdniny především v nedělní odpoledne, při pěkném počasí dosahuje hodnot až 50 návštěvníků za den. Druhý vrchol návštěvnosti je o víkendech při houbařské sezóně, v zimním období při vyšší sněhové pokrývce jsou lesní komplexy hojně využívány běžkaři cca 20 – 30 návštěvníků za den. Během pracovního týdne a o víkendech v ranních a večerních hodinách jsou lesy navštěvovány především personálem vlastníků lesů a myslivci, kteří vykonávají právo myslivosti.

Doby lovu

Při komplexním pohledu na celou biologii a ekosystémové potřeby naší zvěře je jasné, že pouhé úpravy jednotlivých dob lovu (jejich prodloužení či zkrácení) nevyřeší dlouhodobé negativní působení lidské činnosti na celé ekosystémy. Doba lovu by měla vyhovovat biologickým požadavkům daného druhu živočicha. Nemělo docházet k rozporům mezi zájmy ochrany přírody v oblasti snižování stavů populací vybraných druhů volně žijících živočichů (především zavlečené druhy) a našimi pravomocemi určenými legislativou v oblasti myslivosti případně ochrany přírody a krajiny. Tak jak je tomu v dnešní době, kdy tyto tzv. zavlečené druhy živočichů smí lovit jen myslivecká stráž a myslivecký hospodář (zákon č. 449/2001). Především z pohledu spárkaté zvěře a její současné sociální struktury by bylo vhodné provést korekci dob lovu s ohledem nejen na její biologické požadavky. Důležitým hlediskem při provádění vlastního odlovu zvěře je etická stránka lovu, především zvažování odlovu matky od mláďat a mělo by být jedno zda se jedná o spárkatou zvěř či lišku.

Pro zlepšení současné situace především drobné zvěře existuje mnoho již dříve popsaných řešení a návodů. Ty nejjednodušší máme, ale ve svých rukou my sami. Mezi

základní patří stále dokola popisované zlepšování životního prostředí pro volně žijící živočichy, ať již výsadbou nových krajinných prvků (biokoridorů, biopásů, biocenter) nebo pouhou údržbou a obnovou stávajících remízků a mezí. Ale určitě je i vhodné se zamyslet nad pořádáním honů (spíše štvanic) na drobnou zvěř v honitbách, kde se stejně podaří po celodenním snažení (rabování) honitby podaří ulovit místního posledního zajíce či kohouta , pod heslem ať je něco do TOMBOLY!

Publikace vznikla s podporou grantu č. 526/03/H036 Současný stav a trendy vývoje lesů v kulturní krajině. Prosím tuto větu ponechat na konci článku.

Použitá literatura:

- Črep, K., Švický, K.: Experimentálne študium vplyvu herbicídov na zajaca poľného, Folia Venatoria č. 23, Príroda Bratislava, 1993.
- Čížek, V. Vlivy působící na stavy a kvalitu zvěře na okrese Žďár nad Sázavou, Diplomová práce MZLU Brno, 1994, 117 s.
- ČSÚ, Statistická ročenka České republiky, Český statistický úřad Praha, 2005. s.814
- Hanuš, V., Fišer Z.,: Bažant, státní zemědělské nakladatelství Praha, 1975, s. 160-162.
- Hromas, J. Dřeviny pro včely a zvěř. Matice lesnická s.r.o. Písek, 2000. 91 s.
- Hromas, J. a kol.: Myslivost, Matice lesnická s.r.o. Písek, 2000. 491 s.
- Zabloudil, F : Potravní možnosti některých druhů zvěře v polních honitbách, Folia Venatoria č. 16, Príroda Bratislava, 1986. s 169 – 176, 380 s.
- http://www.rsd.cz/doprava/silnicni_sit/html/tu_zl.htm